

Apoštol Senca don Ivan Gróf, SDB

Život mnohých Senčanov ovplyvnil tajný salezián Ivan Gróf. Či už priamo na seneckom gymnáziu alebo až ovocím jeho práce. Viete akým? Napríklad Spevácky zbor Radosť je istým spôsobom aj jeho dielom. Veď ovplyvnil a priviedol bližšie k Bohu aj ľudí, ktorí sa neskôr stali saleziánmi spolupracovníkmi.

Salezián Ivan Gróf sa narodil 11. marca 1935 v Senici. Počas štúdia na seneckom gymnáziu sa stretal s bývalými študentmi saleziánskeho gymnázia v Šaštíne, čo ho ovplyvnilo v duchovnom smerovaní. Po prijatí na Vysokú školu pedagogickú (VŠP) v Bratislave na odbor matematika – fyzika sa stretol s tajným saleziánom donom Jozefom Kubičkom, ktorý sa ho ujal. Po rehoľnom noviciáte Ivan Gróf 12. decembra 1954 zložil dočasné rehoľné sľuby do rúk Jána Beňa, SDB. Ivan Gróf sa tak stal prvým saleziánom z laického prostredia po násilnom zrušení reholí komunistami na Slovensku v roku 1950.

V Bratislave žil intenzívny život vysokoškolského študenta a tajného saleziánskeho novica. Nasledujúcich 5 rokov bol jeho magistrom don Izakovič. V roku 1955 začal s tajným štúdiom s cieľom stať sa kňazom.

Činnosť rehole sa nedala udržať úplne v tajnosti, ŠtB odhalila ich činnosť a niektorých zaistila. Mladý Ivan Gróf bol svedkom, ako ŠtB odviezla na výsluch jeho spolumbývajúcего. V roku 1956 zažili mladí saleziáni novici prvé konfrontácie s ŠtB a v lete prebehli procesy so saleziánmi.

Ivan Gróf zložil doživotné rehoľné sľuby 31. mája 1959 vo františkánskom kostole v Trnave do rúk dona Jozefa Izakoviča. Kňazské svätenie prijal tajne 5. októbra 1959 v Bratislave od tajného biskupa Jána Korca.

Štúdium pedagogiky zakončil v lete 1957 a dostal umiestenku na Všeobecno-vzdelávacia školu do Senca. Učil matematiku a fyziku. Býval na podnájme v rodine Knappovcov.

Senecký apoštolát Ivana Grófa

Od roku 1961 začal mať u vedenia školy neprijemnosti, lebo chodieval do kostola. Od roku 1962 ho so súhlasom rodičov začali navštevovať študenti. Doučoval ich svoje predmety a požičiaval im knihy s duchovnou tematikou. Rozvíjal individuálny laický apoštolát, súčasťou ktorého boli aj výlety alebo stretnutia na chatách, kde slúžili bohoslužby. Ivan Gróf skrýval, že je tajne vysvätený kňaz a salezián, a preto ho na slúženie omši a pre vysluhovanie sviatostí sprevádzal tajný saleziánsky kňaz don Štefan Sandtner z Pezinka. Obaja ako kňazi bez tzv. štátneho súhlasu riskovali prezradenie a potenciálne perzekúcie.

Gróf sa na priateľských stretnutiach rozprával so študentami o filozofických, duchovných témach a o viere. Jeho pôsobenie spočívalo aj v príprave detí a mládeže na prijatie sviatostí, kde s nimi viedol rozhovory o hľadaní zmyslu života.

Ivan Gróf si postupne uvedomil, že svoj individuálny apoštolát musí oprieť o hmatateľné zdroje informácií a duchovného vedenia, preto od roku 1966 začal písať na písacom stroji vieroučné príručky

o hlavných témach kresťanskej viery a života, ktoré boli adresované mládeži i dospelým. Postupne vytvoril dielo s názvom Cesta k pravde. V krátkom čase v rokoch 1967 – 1968 napísal prvé 3 časti s názvom Veriť či neveriť?, Kto je Kristus, a Je Boh stvoriteľ?, ktoré neskôr vyšli ako samizdat aj vyšli v SÚSCM v Ríme pod Grófovým pseudonymom Vladimír I. Forgan,

Práci dona Grófa s mládežou pomohol obrodný proces v roku 1968, kedy napríklad z inšpirácie a podstatnej pomoci dona Grófa niektorí študenti spolu s ďalšími veriacimi mladými ľuďmi založili v Ivánke pri Dunaji amatérsky spevácko-hudobný zbor Krédo. Na jeho čele bol vtedy 19-ročný gitarista a hudobník Stanislav Zibala.

V roku 1969 vycestoval Gróf do Talianska, kde sa v Ríme stretol s biskupom Korcom i pápežom Pavlom VI., od ktorého dostal požehnanie. Ivan Gróf potom v rokoch 1970-1974 pôsobil ako direktor tajnej skupiny saleziánskych spolubratov. No v čase narastajúcej normalizácie a zvýšenej činnosti ŠtB voči laickému apoštolátu sa v máji 1971 ŠtB začala viac zaujímať o Ivana Grófa a to na základe udaní, že požičiava náboženskú literatúru a spolupracuje so seneckým kaplánom. Vyšetrovali študentov a Grófovi sa vyhrážal aj vtedajší činovník ZKD Pacem In Terris Štefan Záreczký. V júli 1971 začal odbor ŠtB Bratislava, zameraný na „boj s vnútorným nepriateľom“ a teda i cirkvami a laickým apoštolátom sledovať vtedy 36-ročného Ivana Grófa a zaviedol na neho signálny zväzok (S). A začiatkom októbra 1971 ŠtB Bratislava vypracovala agentúrno-operatívneho plánu na zásah proti Grófovi s krycím menom „FANATIK“.

V januári 1972 ŠtB odviezla Grófa na vypočúvanie, on však ilegálnu činnosť poprel. ŠtB ho podozrievala, že je tajný kňaz. Po tlaku a dohode s riaditeľom seneckeho gymnázia Ivan Gróf požiadala o preloženie na gymnázium v Šamoríne a od 1.2.1972 tam začal učiť. Ostal však bývať v Senici a pokračoval v duchovnom vedení žiakov. V Šamoríne jeho sledovanie prebrala dunajskostredská ŠtB. Ivanovi Grófovi sa aktivity s mládežou darilo dostatočne skrývať. Prechodom na šamorínske gymnázium, sa Grófovi darilo unikať pozornosti ŠtB, ale „nezabudli“ na neho a v máji 1974 ŠtB zaevidovala Grófa ako tzv. preverovanú osobu (PO).

Ivan Gróf rád bral mládež na výlety do prírody. Foto: FB Otec Ivan Gróf SDB

Gróf sa naďalej venoval seneckej mládeži aj adeptom iných reholí a študentom teológie, ktorých navštevoval aj mimo Senca. Príslušníci ŠtB Bratislava-vidiek si stotožňovali týchto mladíkov. V septembri 1975 ŠtB Bratislava-vidiek vydala príkaz na vykonanie domovej prehliadky pre podozrenie z prechovávaní „závadových“ materiálov s náboženskou ideológiou, čím príslušníci ŠtB plnili paragraf 100 Trestného zákona (TZ) – poburovanie. V októbri 1975 ŠtB zaregistrovala Ivana Grófa ako „nepriateľskú osobu“ pre podozrenie z trestného činu marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami.

V rukách Štátnej bezpečnosti

Ivana Grófa so súhlasom prokurátora Pavla Jamrišku zadržali príslušníci VB Bratislava-vidiek. Ako dôvod uviedli „rozmnožovanie a rozširovanie závadnej náboženskej literatúry, ktorú požičiava študentom ako aj používanie magnetofónu a pásovk na vyučovanie náboženstva“. V neprospech Ivana Grófa sa angažovali najmenej 5 tajní spolupracovníci ŠtB. Nasledovala domová prehliadka, pri ktorej Grófovi zabavili magnetofón Panasonic, 58 magnetofónových pásovk s hovoreným náboženským slovom, 181 diapozitívov s náboženskou tematikou, korešpondenciu, knihy vydané v zahraničí a strojopisné vieroučné brožúrky Cesta k pravde. Príslušníci ŠtB zhabali aj 97 kusov týchto brožúr a kníh, vydaných SÚSCM v Ríme. Sumár zabavených vecí tak činil 215 položiek a približne 500 kusov kníh a rozmnoženín.

Gróf a jeho spolupracovníci boli podozrievaní z rozmnožovania a rozširovania náboženskej literatúry medzi mládežou, ktorej mal vstúpiť „cudzíu ideológiu“. Táto spisba mala byť podľa ŠtB zameraná „proti socialistickému zriadeniu v ČSSR“. ŠtB sledovala aj stretnutia Grófa a mládeže na chatách vo Vrátnej doline, Pezinku, Smoleniciach, na Bukovej, Morave, Roháčoch a vo Vlkolínci, z čoho ho tiež plánovala obviňovať ako z protiprávnej náboženskej činnosti. 8. októbra 1975 ŠtB Bratislava zahájila trestné stíhanie Grófa podľa § 178 TZ – marenie dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami. Grófa vzali do vyšetrovacej väzby a ŠtB Bratislava na neho zaviedla vyšetrovací spis.

Gróf argumentoval apolitickosťou svojej práce s mládežou a zdôrazňoval, že jej pomáhal riešiť problémy osobné, rodinné, spoločenské i duchovné. Gróf odmietol uviesť mená týchto mladých ľudí. Vyšetrovací spis bol spolu so zabaveným

Mgr. Patrik Dubovský, PhD. z Ústavu pamäti národa prednáša o živote a pôsobení Ivana Grófa, SDB na vedeckej konferencii Vybrané kapitoly z dejín Senca a jeho regiónu. Foto: Mestské múzeum v Senci

magnetofónom zaslaný na Krajskú prokuratúru Bratislava. Osobitný záujem kládla ŠtB na, podľa jej slovníka, „poľné omše“, teda stretnutia Grófa a dona Sandtnera s mládežou v prírode, na výletoch a na chatách, na ktorých najmä chudobnejším deťom Gróf platil tieto pobyty sám.

Pôsobí ako čierny humor, že podľa výpovede Ivan Gróf v roku 1967 dostal Krajské vyznamenanie za obetavú prácu na úseku školstva a kultúry. Ivan Gróf odborne argumentoval a napríklad porovnával marxistickú a kresťanskú literatúru konštatujúc, že marxizmus nestačí na riešenie problémov mladých ľudí.

V tomto kritickom období Ivana Grófa podržala riaditeľka šamorínskeho gymnázia Nina Lefflerová.

10. októbra 1975 ho kvôli pomínutiu dôvodov z väzby prepustili. Počas jeho zaisťovania sa jeho študenti navzájom navštevovali a inštruovali ako postupovať, ak ich bude vypočúvať ŠtB. V tom čase mal Ivan Gróf v pôsobení asi 300 mladých žiakov a študentov, za celé obdobie jeho apoštolátu ich malo byť vyše niekoľko stoviek, ba až tisíc. Do konca roka však ŠtB predvolávala na vypočúvanie túto mládež a tak vyšetrovatelia získali veľa informácií. Mnoho mladých v tom čase odpadlo od Ivana Grófa. Ivan Gróf v tom čase pokračoval v písaní seriálu katechetických príručiek Cesta k pravde, ktoré ako samizdaty písal od roku 1966.

r5. novembra 1975 ŠtB Bratislava napodiv skonštatovala, že Ivan Gróf stretnutiami a apoštolátom nevedel mládež proti socialistickému zriadeniu v ČSSR. Neskôr skonštatovala, že sa na Grófovo stíhanie vzťahuje amnestia prezidenta Husáka z mája 1975. Následne krajský prokurátor vyšetrovanie zastavil.

V marci 1976 sa Gróf po 18 rokoch pobytu

v Senci presťahoval do Šamorína. Na sledovanie ho ako „nepriateľskú osobu“ prevzala ŠtB Dunajská Streda.

Do Senca na stretnutia s mladými však Gróf cestovať neprestal, jeho niektorí staronoví odchovanci sa začali vracieť. Ivan Gróf sa venoval aj novým adeptom rehoľného kňazstva a vyučoval filozofiu.

Ivan Gróf sa nevzdáva

Od roku 1980 sa znovu Ivan Gróf venuje laikom, stáva sa vedúcim saleziánskych spolupracovníkov a kandidátov. O rok neskôr mu don Dermek zveril venovať sa povolaniam sestier saleziánok (FMA). V tomže roku sa don Gróf stal direktorom a provinciálnym tajomníkom a postavili ho na čelo západoslovenskej formačnej komunity. Okrem iného viedol napríklad duchovné obnovy sestier saleziánok.

Od marca 1983 bol napriek neprajníkom Ivan Gróf menovaný za provinciálneho radcu pre saleziánske rodiny, kde pracoval 10 rokov. Zároveň pracoval ako delegát pre FMA v provinciálnej rade saleziánov. Viedol tiež tajnú komunitu 25 bratov, v rámci toho 10 kňazov.

Po Novembri 1989 sa don Gróf začína venovať iba saleziánskym spolupracovníkom, učiteľom katechézy, sestram FMA a ľudovým misiám. Žil ako člen komunity saleziánov v Bratislave – Petržalke.

Od 1. januára 1994 viedol don Gróf saleziánskych spolupracovníkov na Slovensku, čo predstavovalo 18 stredísk s vyše 450 členmi. V januári 1994 don Gróf vydal svoje dovtedajšie Pamäti a stal sa farárom v Kňažej na Orave.

Od roku 1997 sa stal direktorom saleziánskeho domu v Bratislave na Trnávke, kde pôsobil bezmála štyri roky až do svojej smrti 20. decembra 2000.

Patrik Dubovský, Ústav pamäti národa